183-330 INDEPENDENCESW WASHINGTON DC

І чужому научайтесь, Й свого не цурайтесь.. Т. Шевченко

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N. J. Тел.: HEnderson 4-0237 УНС: HEnderson 5-8740 Тел. з Ню Йорку: BArcly 7-4125

РІК LXVI. Ч. 112. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 12-го ЧЕРВНЯ 1959 — 6 ЦЕНТІВ — 6 CENTS — JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, JUNE 12, 1959 — No. 112. РІК LXVI.

СЕНАТСЬКА КОМІСІЯ ПРИЗНАЛА 5 БІЛЬЙОНІВ НА ПОЗИЧКОВИЙ ФОНД ДЛЯ ЗАКОРДОНУ

Вашингтон. — 10-го червня Сенатська Комісія Закордонних Справ, ігноруючи спротив Білого Дому, більшістю 11-ох до 4-ох голосів признала 5 більйонів долярів на Позичковий Фонд Розвитку, який треба б видати впродовж найближчих п'ятьох років, починаючи від найближчого фінансового 1959-1960 року. Одночасно комісія зменшила на 29,500,000 долярів запропоновану Президентом суму на військову допомогу латинськім американським державам, і вирішила, щоб ті гроші ужито на організацію поліційних сил при Організації Американських Держав. Обидва ці рішення підтримували сенатори з обидвох партій, хоч ті рішення різняться від становища республиканського уряду. Уряд домагався на позичковий фонд для закордону тільки 700,000,000 дол. і то тільки на один фінансовий рік. Давніше Президент домагався, щоб позичковий фонд для закордону, був ухвалюваний на довшу мету, але тепер він змінив своє становище у зв'язку зі зміною урядової фінансової політики. Президент плянував, що довготермінові пляни видатків в цій ділянці затвердила комісія видатків, але члени сенатської комісії закордонних справ твердять, що та комісія ніколи не погодиться на 5-тирічний плян позичок закордоном. — З цього фонду дають низькопроцентові позички недорозвиненим країнам на поліпшення їхніх економік. Ці позички корисні для закордону ще й тому, що їх можна сплачувати в місцевих валютах, а не в долярах. Їх почали видавати ЗДА три роки тому, і тоді Президент просив Конгрес признати гроші на три роки, але Конгрес відкинув був ту пропозицію. Проти рішення комісії були два республиканці, сенатори Гомер Кейпгарт і Вільям Лангер і два демократи, сенатори Френк Дж. Лавші і Рассел Лонг.

У Лондоні скінчився Атлантійський Конгрес

Лондон. — Після шестьох днів нарад скінчився в минулу середу 10-го червня ц. р. у Лондоні Атлантійський Конгрес, на якому було кругло 600 делегатів від 14 держав - членів Північно - Атлантійського бльоку (НАТО), при чому 15-ий член Ісляндія відмовилася від участи, маючи з Англією конфлікт за риболовлю. Конгрес мав приватний характер. Головою американської делегації був Ерік Джонстон, президент Асоціяції американського фільмового промислу. У численних резолюціях вказується на потребу збільшення військової потуги бльоку НАТО, тіснішої постійної координації дій членів НАТО та більшої співпраці в ділянці економічної допомоги менше розвиненим країнам. В останніх промовах було нарікання на завдто „націоналістичні" тенденції деяких членів НАТО, з виразним натяком на Францію, що відмовила Америці права магазинувати на її терені атомову зброю, якщо та зброя не підлягатиме французькому надзорові.

Пірсон пропонує тісніше об'єднання Західної Европи й Америки

Ню Йорк. — Колишній канадійський міністер закордонних справ і колишній президент Генеральної Асамблеї ОН — теперішній провідник канадійської парляментарної опозиції і недавній власник мирної нагороди Нобеля Лестер Б. Пірсон промовляв на закінченні шкільного року в Новій школі соціяльного розвитку і сказав, що і Західня Европа і Північна Америка повинні тісніше об'єднатися в Атлантійську Громаду, бо інакше теперішнє об'єднання Північно - Атлантійське Порозуміння (НАТО) розлетиться і не сповнить свого завдання. „Що нам допоможе розбиття атому, казав Пірсон, коли одночасно з тим атомістичних населення Землі і ЗДА повинні започаткувати акцію для об'єднання, і то не на „військовій основі", бо ми будем цікавитися тільки базами керованих ракет в Европі і найдалі на північ висунених алярмових радарійних лінією, то не вдасться нам втримати єдности вільної Европи.

Польща дістає тільки половину допомоги від ЗДА

Вашингтон. — 10-го червня ЗДА і Польща підписали договір про те, що Польща дістане від ЗДА допомоги на 50 мільйонів долярів, це значить, що Польща дістане на половину менше кредитів на закуп товарів в порівнянні з двома попередніми роками, коли американська допомога Польщі становила в 1957 і 58 роках по майже 100 мільйонів долярів. Цього року зменшено кредити Польщі на закуп товарів внаслідок цього, що Владислав Гомулка, бувши в Москві, критикував уряд ЗДА, кажучи, що Вашингтон підтримує агресивні інтенції Західної Німеччини, і непотрібно вмішується у внутрішні справи комуністичного Китаю. Подібні оскарження Гомулка повторив пізніше у Варшаві. Згідно з цьогорічним договором Польща дістає кредит в сумі 44 мільйонів долярів на закуп фармерських продуктів і 6 мільйонів на закуп вакцини д-ра Солка та на оплату транспорту рільничих продуктів до Польщі.

АНТИКОМУНІСТИЧНІ ОРГАНІЗАЦІЇ ВЛАШТОВУЮТЬ МАНІФЕСТАЦІЮ НА ПОШАНУ ЖЕРТВ КОМУНІСТИЧНОЇ ТИРАНІЇ

Ню Йорк. — Група активних антикомуністичних організацій влаштовує в неділю, дня 14 червня ц. р. жалобну маніфестацію на пошану жертв комуністичної тиранії, що відбудеться у формі Жалобного Концерту о год. 8-ій вечора в Карнеґі Голл у Ню Йорку. Одною з головних точок програми буде Похід Поневолених Націй, що в ньому візьмуть участь окремі національні екзильні групи в своїх національних одягах й із своїми прапорами. Візьмуть участь у цьому поході теж колишні політичні в'язні. Під час походу будуть запалені — за старим східноевропейським звичаєм, датованим ще 1453 роком — зелені свічки, що мало б символізувати звільнення з-під опресії. Між організаціями, що патронуватимуть цій маніфестації проти комуністичної тиранії, є такі асоціяції, як Американські Приятелі Поневолених Націй, Комітет Одного Мільйона (заснований проти допущення комуністичного Китаю до Об'єднаних Націй), Мадярський Комітет, Міжнародний Комітет Рятунку, Католицькі Воєнні Ветерани, Китайсько - Американська Дружба, інк., Конференція Американців Центрально і Східньо - Европейського Походження (КАСІД), Український Конгресовий Комітет Америки, Білорусько - Американська Асоціяція та інші. Концерт відбудеться заходом Товариства Хорального Ансамблю під проводом Чарлза Альберта МекЛейна. Промовлятимуть під час маніфестації Впр. о. Реймонд Р. Лейн, католицький єпископ-місіонар в Китаю на протязі багатьох років і Ричард Аренс, директор бюра при Палатній Комісії для справ не-американської діяльности у Вашингтоні. В маніфестації візьме участь група американських українців, до якої входитимуть українські жінки і дівчата в національних одягах й українські пластуни і пластунки як теж члени СУМА в своїх одностроях. Виступатиме ця група під проводом п. І. Винника, президента Об'єднаних Українських Організацій міста Ню Йорку. Зелену свічку засвічуватиме теж одна з українок зодягнена в чорний одяг. Український Конгресовий Комітет репрезентуватимуть: Дмитро Галичин, Йосип Лисогір, Володимир Душник, Степан Ярема і проф. Роман Смаль-Стоцький.

У Клівленді відбудеться наукова конференція для проблем совєтської імперії

Клівленд. — Департамент історії і політичних наук при Університеті ім. Джана Карролла влаштовує в днях 9-11 липня ц. р. літню конференцію присвячену важливішим проблемам совєтсько - російської імперії. В конференції візьмуть участь видатні науковці, спеціялісти для совєтських справ, такі, як д-р Роберт Ф. Бирнс з Університету Індіяни, о. д-р Френзис Дворнік з Гарвардського Університету, д-р Роман Смаль-Стоцький, директор Слов'янського Інституту в Маркетському Університеті, д-р Михайло Пап з Університету ім. Джана Карролла, д-р Джан Фізер з Університету Нотр Дам, д-р Тібор Керекеш з Джорджтавнського Університету і д-р Белті Шаг Джілані з Університету ім. Джана Карролла. Проф. д-р Роман Смаль-Стоцький говоритиме про національну проблему в Совєтському Союзі і д-р Михайло С. Пап про виховну справу в СССР. Відкриє конференцію впр. о. Гю Е. Дани, Т. І., президент Університету ім. Джана Карролла. Сесії цієї конференції вестимуться у приміщеннях Центру Студентської Активности в цьому ж Університеті.

● 9-го червня Палата Репрезентантів більшістю 380 до 20 голосів признала долярів 1,177,177,000 на програму публічних робіт у фінансовому році, що починається 1-го липня.

● Апеляційний Відділ позбавив звання правника Ірвіна Слейтера (Слуцкіна), який брав гроші від різних осіб, що хотіли адоптувати чужі діти. Як суддя в суді, що займається адоптацією дітей, він не мав ніякого права, на одержування грошей.

Д. Галичин, Л. Добрянський та І. Дужанський взяли участь у прийнятті в честь республіканських членів Конґресу

Вашингтон. — Голова У. Н. Союзу і президент УКК Дмитро Галичин, голова УКК проф. Лев Добрянський та голова Ліґи Українського Походження в Шикаго Іван Дужанський взяли участь у прийнятті, що було влаштоване Крайовим Комітетом Республіканської партії в честь республіканських членів Конгресу ЗДА минулого понеділка, 8-го червня, в готелі Шератон Парк та під час якого виступали президент Айзенгавер і віце-президент Ніксон. Ціллю прийняття, крім вшанування республіканських членів Конгресу, була також збірка фондів на республіканську виборчу кампанію. Темою виступу Президента на цьому прийнятті була, як уже інформовано, пропозиція вести президентську виборчу кампанію в наступному році під гаслом „боротьби за здоровий доляр", себто за припинення інфляції та стабілізації вартости доляра. Голова УНС Д. Галичин, користаючи зі свого побуту в столиці, відвідав тадож асистента секретаря Армії п. Дюї Шорта, який погодився виступити з промовою під час фестивалю „Гомін України", що відбудеться в неділю, 21-го червня, о год. 2-ій по полудні в Карнеґі Голл в Ню Йорку з нагоди 65-річчя УНСоюзу. П. Шорт має у Вашингтоні славу одного з найкращих промовців.

І. Багряний був прийнятий в державному департаменті і „Голосі Америки"

Вашингтон. — В четвер 4-го червня ц. р. Іван Багряний президент УНРади і видатний український письменник, побував у державному департаменті ЗДА і був прийнятий Ричардом Сервісом, шефом для совєтських справ у цьому ж департаменті. Супроводив І. Багряного під час відвідин в держ. департаменті Володимир Душник, редактор „Українського Бюлетину" і діючий редактор „Українського Квартальника", який водночас із цим був перекладачем у розмові І. Багряного з Р. Сервісом, що тривала 45 хвилин. В розмові були порушені питання сучасної ситуації в Україні, як теж українських аспірацій і змагань у вільному світі. Вся розмова була записана стенографом для офіційних рекордів. Того ж самого дня Іван Багряний у товаристві ред. Володимира Душника відвідав Фреда Трембура, шефа Східньо- і Північно-Европейської Секції в „Голосі Америки", під проводом якого працює теж українська секція „Голосу Америки". Під час відвідин запрошено п. Багряного відбути інтерв'ю для української передачі „Голосу Америки". Темою інтерв'ю, що тривало 15 хвилин, була участь І. Багряного у з'їзді українських письменників вільного світу, що відбувся в грудні м. р. у Ню Йорку, як теж його враження із поїздки по ЗДА і Канаді.

„Слово" влаштовує прощальний вечір для Івана Багряного

Ню Йорк. — Об'єднання Українських Письменників „Слово" попрощає члена свого правління Івана Багряного, який від'їздить уже незабаром до Европи, великим літературним вечором, що відбудеться в суботу дня 13-го червня ц. р. о год. 5-ій веч. в залі Українського Інституту в Америці (2 Іст 79-та Стр. у Ню Йорку). Відкриє вечір голова Об'єднання „Слово" п. Григорій Костюк і вступне слово виголосить д-р Микола Шлемкевич. В дальшій програмі І. Багряний читатиме свої твори і потім поділиться також своїми спогадами про українських письменників 20-х років. Прибуток з вечора буде призначений на видання книжки І. Багряного „Сад Гетсиманський" в перекладі на французьку мову.

СОВЄТИ ПРЕД'ЯВИЛИ В ЖЕНЕВІ НОВИЙ ПРОЄКТ — ЗАХІД РІШУЧЕ ВІДКИНУВ

Женева. — На пленарному засіданні Женевської конференції міністрів закордонних справ в минулу середу — совєтський міністер Андрей Громико виступив з 25 хвилинною промовою, в якій представив новий совєтський плян. Зараз після того державний секретар Кристіян Гертер заявив, що той плян не годиться, як база дискусії та натаврував його, як нову погрозу з познаками ультиматуму. Англійський міністер Селвин Ллойд заявив, що коли нова совєтська пропозиція є „диктатом", то Громико легко розуміє характер людей, до яких промовляє. У тому самому дусі була заява французького міністра Мурвілля. Мериторично, нова совєтська пропозиція зводиться до того, що Совєти готові признати західнім державам „деякі" права у західньому Берліні, але тільки тимчасово, на час одного року. Протягом того року всенімецька комісія, зложена на базі паритету з представників західньої і східньої частини Німеччини має радити над затісненням взаємних контактів та підготовою способів з'єднання Німеччини і підписання з нею мирового договору. Якщо вона не погодиться, то чотири великодержави мають запропонувати обом Німеччинам „форму співпраці, як вона виявилася найкращою в ході тих переговорів". Ця всенімецька комісія „або інше подібне тіло" має радити найбільше один рік, — якщо вона не дійде до згоди і не прийме поручень чотирьох великодержав, то Совєти підпишуть сепаратний мир із Східньою Німеччиною. Совєти погоджуються визнати на протяг найближчого року права західніх держав в західньому Берліні, якщо тамошні ґарнізони будуть зредуковані до „символічного рівня", — якщо будуть зліквідовані в західньому Берліні джерела „пропаганди і підривної роботи" та якщо на терені західнього Берліну не будуть магазиновані ніякі роди атомової і ракетної зброї. Тільки в тому випадку Совєти загарантують (мабуть, теж тільки на один рік) свобідну комунікацію між західним Берліном і Заходом. Таку гарантію вони готові дати, якщо західні держави приймуть первісний совєтський плян про перетворення західнього Берліну у здемілітаризоване і вільне місто. — За твердженням західніх міністрів — нова совєтська пропозиція вміщає нову серію ультимативних вимог. Державний секретар збивав пункт за пунктом совєтські вимоги. Він погодився на можливість дискутувати про зменшення числа ґарнізонів та перевірку стану в західньому Берліні центрів пропаґандивної роботи, як теж щодо стану озброєння тамошніх ґарнізонів, але тільки на базі двосторонньої, себто — щоб те саме застосувати до східнього Берліну. Гертер пригадав Громикові, що недавно сам Громико признав, що 11,000 війська ЗДА, Англії і Франції в західньому Берліні не мають реальної вартости в порівнанні з кругло 30 совєтськими і східньо-німецькими дивізіями, розташованими довкола західнього Берліну, отож це вже саме „символічне" число західніх вояків. Тепер Громико знову хоче зредукувати його. Гертер підкреслив, що за весь час Женевської конференції і в тому свому останньому проєкті Совєти відмовляються дискутувати про східній Берлін, наче б тамошня ситуація була інша, ніж західнього Берліну. Гертер пригадав міжнародні договори, які встановили в Берліні чотири зони. Совєти наполягають, що створений ними доконаний факт в східній зоні Берліну є незаторкувальний і що східній Берлін є „інтеґральною частиною та столицею „суверенної" Німеччини.

Аденауер і Ерґард замирились

Бонн. — В канцлерському палаці в Бонні відбулася нарада між канцлером Конрадом Аденауером, віце-канцлером і міністром народного господарства Людвіґом Ерґардом та головою християнсько-демократичної групи в західньо-німецькому парляменті, Гайнріхом Кроне. Про хід тієї наради нічого не оприлюднено, але Гайнріхові Кроне складали згодом ґратуляцій, як успішному мировому посередникові. Всі три державні мужі переїхали до райхстаґу (парляменту) на закрите засідання партійної верхівки, на якому прийнято резолюцію, що її одноголосно схвалили всі приявні. В цій резолюції схвалюється рішення Аденауера залишитись на становищі канцлера, але й висловлюється вдоволення з приводу заяви Аденауера, що він ніяким чином не хотів дискваліфікувати д-ра Ерґарда. Резолюція християнських демократів висловлює жаль, що в ході цієї останньої кризи впали слова, що їх можна було розуміти, як образливі для Ерґарда. Таким чином Аденауер і партія дали сатисфакцію д-рові Людвіґові Ерґардові, який почув себе ображеним, ніби несподіване рішення Аденауера було вимірене проти нього, як „незадатного" кандидата на заступника Аденауера. Ерґард погодився залишитись віце-канцлером і міністром економії. Хто буде кандидувати від християнських демократів на президента Західньої Німеччини — це не відомо.

УРОДЖЕНЦІ СОБОРНОЇ УКРАЇНИ ВІЗЬМУТЬ УЧАСТЬ В „ГОМОНІ УКРАЇНИ" В КАРНЕҐІ ГОЛ 21-го ЧЕРВНЯ

Ню Йорк. — Уродженці всієї соборної України, разом з дітьми давніх українських поселенців Америки і Канади виступатимуть на великій сцені репрезентативної Карнеґі Голл в Ню Йорку в неділю 21-го червня, точно о год. 2-ій по полудні, під час фестивалю „Гомін України", що його влаштовують Відділи Українського Народного Союзу метрополії Ню Йорку і Ню Джерзі з нагоди 65-річчя своєї організації. У дружній співпраці та в дослівно найбільшій гармонії вони виконають кантату поселеного і померлого в Америці харків'янина Павла Печеніги Углицького до слів Тараса Шевченка — „Б'ють пороги", як і оригінальну композицію також поселеного і померлого в Америці стрілецького композитора, галичанина Михайла Гайворонського до слів Гетьмана Івана Мазепи „Всі покою щире прагнуть". Також і з промовами виступлять під час імпрези уродженець Америки, заступник гол. предс. УНСоюзу Йосип Лисогір, уродженець славної Рогатинщини та колишній старшина Української Армії, гол. предс. УНСоюзу Дмитро Галичин, як і уродженець Канади, домініяльний міністер праці дост. Михайло Старр, перший народжений на американському континенті син українських батьків, що зайняв пост державного міністра та виконує свої обов'язки на славу собі і своєму родові.

Мін. Михайло Стар

Міністер Старр, як і згаданий на іншому місці заступник секретаря Армії ЗДА п. Дюї Шорт, репрезентуватимуть на фестивалі дві великі братні країни, Америку і Канаду, в яких українці створили і розвинули та дальше розвивають свою найбільшу організацію у вільному світі, Український Народний Союз. Центральною особою буде, очевидно, гість з Канади, міністер Старр, що від червня 1957-го року виконує відповідальні обов'язки міністра праці в домініяльному уряді прем'єра Джана Діфенбейкера. Кар'єра цього пристійного, 49-літнього мужчини, має всі познаки американсько - канадійського піонерства, як і необмежених можливостей. Народжений у Каперкліф у провінції Онтеріо, Михайло Старр малою дитиною переїхав разом з батьками до Монтреалу, а згодом до Ошави, великого промислового осередку біля Торонта. Там він вчасно зачав заробляти на хліб, щоб скріпити скромні родинні прибутки, водночас здобуваючи свою освіту в поті чола. Закінчивши нарешті, з блискучим успіхом, високу комерційну школу в Ошаві, молодий Старр став співробітником великої металевої фірми „Педлар Піпл, Лимитед", в якій на протязі літ дослужився позиції керівника відділу продавців. Він одружився в 1933 році з Анною Зарицькою і має двоє дітей, сина Роберта, студента дентистики, і дочку Іванну. Міністер Старр висловлюється з великим признанням про свою дружину, як розумну дорадницю і лояльну товаришку життя, яку матиме честь взяти разом з міністром на „Гомоні України" в Ню Йорку. Перші свої кроки ставив п. Старр на полі муніципальної політики в місті Ошаві в р. 1940 і тут зразу дав доказ своєї витривалости, політичного темпераменту і віри в себе. Переможений три рази з черги як кандидат на міського радного, він виграв за четвертою спробою і відразу вибився в місцевій раді на передове місце, займаючи уряд предсідника міської Ради Робіт. Він задержав позицію міського радного чотири роки, а в 1949 р. був вибраний посадником міста Ошави, на якому пості він оставав чотири роки, вибраний два рази через акляматію. Коли в 1952 р. федеральний посол міста Ошави, Томсон уступив, щоб перейняти провід провінційної Лібральної партії, пан Старр здобув його місце в доповняючих виборах цієї округи як консервативний кандидат. Він був знову вибраний домініяльним послом у найбільших загальних домініяльних виборах у 1953 р. і пораз третій в останніх домініяльних виборах у червні 1957 р., коли після 22 років ліберальної адміністрації перемогла Прогресивно-консервативна партія. Новий прем'єр Канади, Джан Діфенбейкер покликав п. М. Старра до свого кабінету в характері міністра праці, до якого посту він вимиково добре надається тому, що в цілій своїй політичній кар'єрі постійно присвячував велику увагу модерному робітничому питанню і вважається авторитетом на цьому полі.

Два роки тому міністер Старр, під час службового переїзду через Ню Йорк, відвідав Головну Канцелярію УНСоюзу та „Свободу" і не скривав свого одушевлення українськими досягненнями, як в його рідній Канаді, так і в сусідніх З'єдинених Державах. Його виступ в Карнеґі Голл в неділю 21-го червня ц. р. під час фестивалю „Гомін України" буде великою подією в історії нашої громади, як нею буде і весь культурно-мистецький фестиваль, що його готові і виконанні дітей всієї Соборної України.

В АМЕРИЦІ

● Учені проєктують вислати сателіт, який на висоті 500 миль кружлятиме довкола Землі і одночасно обсервуватиме з поміччю телескопів усе довкола себе. Гадають, що за кілька місяців вдасться укласти нову мапу небесних просторів, яку досі не можна було укласти з огляду на атмосферу, що звідусіль оточує Землю. Це завдання має виконати ракета „Вега", випродукована фірмою „Конвейр - Астронавтікс".

● Фя Орішіан із Банґкоку (Сіям), прибувши до Ню Йорку, ствердив, що тут куди гарячіше, як в його рідному місті, хоч воно лежить ближче до рівника, як Ню Йорк. Срівізар приїхав на конвенцію членів Міжнародного Клюбу Ротаріїв. Він є старим дипломатом і каже, що з американських міст найбільше подобається йому Сан Франсіско, бо там — лагідний клімат.

● Підполковник Інґелс Сіммонс із Медичного Армійського Корпусу заявив на зборах членкинь Допоміжного Жіночого Корпусу, що атомова радіяція поширюється в такий самий спосіб, як порох, що його господиня витрясає з мішка вакуум - апарата, яким чистить підлогу. Інґелс Сіммонс особливо підкреслив небезпеку засобу радіяції для харчових продуктів.

У СВІТІ

● Совєтський морський капітан, стаціонований із своїм кораблем в одному з польських портів, і його наречена — полька підмовили совєтського моряка, щоб перевіз їх моторовим човном до Швеції. Там вони з'явились до шведських властей з просьбою признати їм право азилю. Прізвищ утікачів не оприлюднено, а лише сказано, що капітан має 35 років, а його наречена 22, і що причиною їх втечі був острах, що совєтське морське командування не дозволить їм повінчатись.

● 19-річний Джеррі Смит, вояк шотляндського ґвардійського полку, утік із своєї позиції, стоячи на сторожі в Лондоні, і тільки через 27 днів зголосився в канцелярії свого полку в Шотляндії. Він заявив, що для нього нестерпно було стояти в гвардійській червоній уніформі та в високій хутряній шапці на варті перед королівським палацом, де завжди збирається натовп цікавих гляндачів. Надміру вразливого вояка піддали огляданню лікарів, які звільнили цього „героя" з війська.

● На пленарних засіданнях міністрів закордонних справ у Женеві протягом перших 4-ох тижнів совєтський міністер Андрей Громико „набалакав" 101½ стенографічно запротокольованих сторінок, а три західні міністри разом тільки 81 сторінку. З того державний секретар Гертер має 39 сторінок, англійський міністер Ллойд — 29, а французький міністер Мурвіль — 12.

● У Неаполі, в Італії, протягом двох днів відбувався заворушення на місцевому базарі у зв'язку з великою знижкою цін на картоплю. Селяни з довколишніх сіл прийшли походом до міста, розгвалили продавців та нищили їх товар. На цьому тлі з'явились завзяті бійки. Італійський уряд погодився закупити безпосередньо в селян картоплі на 100 мільйонів лір, себто $160,000.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N. J.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ПОДОРОЖ НІКСОНА ДО МОСКВИ

Ще в половині квітня ц. р. проголошено, що 25 липня ц. р. віце-президент Ричард Ніксон відкриє в Москві Американську Крайову Виставку. Його перебування в Совєтському Союзі передбачено на 3-4 дні. Призначення Ніксона для такої місії викликало відразу поважні сумніви, як завелика честь для большевиків. Хоч Ричард Ніксон офіційно має виконати тільки формальний церемоніял, проте відразу було ясно, що його подорож буде використана совєтськими і попленталькими пропагандистами „співіснування", які ставитимуть Ніксона на одну дошку з Анастасом Мікояном, якого він ніби ревізитуватиме.

Минулі два місяці цих сумнівів не тільки не злагідили, а ще більш поглибили. Бо в міжчасі виявилось, що для „співіснування" стали ще гірші передумови, ніж вони були. Мікоянову подорож до ЗДА з січня ц. р. використали совєтські пропагандисти, з Хрущовим і Мікояном включно, щоб приписати покійному державному секретареві Доллесові „зміну поглядів", яка ніби мала проявитись у готовості Доллеса признати „статус кво" на Сході Европи, — що державний департамент рішуче заперечив. Від 11 травня ц. р. у Женеві конференція міністрів закордонних справ, на якій совєтський міністер Андрей Громико ані на крок не відступив від домагання Хрущова з 27 листопада минулого року про перетворення західнього Берліну у „вільне місто" та підписання з „двома Німеччинами" мирового договору. Совєтська делегація в Женеві відмовилась навіть розглядати мериторично детальний плян розв'язання проблеми Німеччини та Берліну і протягом 4-ох тижнів конференція ні на цаль не поступила вперед. Зате в тому самому часі Хрущов поїхав на два тижні до Альбанії і Мадярщини, де виголосив кілька нових погрозливих промов, чим разом безпосередньо на адресу не тільки Італії і Греції, але й інших країн Атлантійського бльоку (НАТО), що їх, мовляв, можна буде „легше знищити" з ракетних баз, встановлених в Альбанії, Болгарії й інших сателітних країнах. А вернувшись з тієї подорожі до Москви, Хрущов негайно виголосив промову у звичному шантажевому тоні, після чого, через день, почав демонстраційно частувати німецьких комуністів, якими користується для диверсії в Середній Европі.

Погіршення, а не поліпшення міжнародньої ситуації робить ще сумбурнішою подорож американського віце-президента до совєтської столиці. Очевидно, що само ім'я Ніксона з таким свідоцтвом антикомунізму й ворожости концепції співіснування, що нема ніякої небезпеки, щоб він міг би пошкодити інтересам вільного світу. Але чим він зможе допомогти їм? Він опиниться у страшенно трудній і невдячній ролі. Він мусітиме всміхатися, потискати руку большевицьким вожакам, позувати перед безчисленними фотоапаратами і мимохіть викликати враження, що Америка „співіснує" з Москвою, коли висилає офіційно одного з найвищих своїх репрезентантів. Водночас він матиме напевно довгу розмову з Хрущовим, і ця розмова — як каже Джеймс Рестон — матиме характер „передконференції на вершинах". Позиція Ніксона заборонює йому наслідувати сенатора Губерта Гомфрі, який 9 один розмовляв з Хрущовим, а потім описав ту розмову в кількох газетних статтях, використовуючи її для свого персонального „паблисіти". Ричард Ніксон є найповажнішим кандидатом Республіканської партії на президента в наступному році, і він мусить тим більше зважати на кожне слово, кожний жест, які можна було б інтерпретувати в його некорить.

А що кожний його крок і кожний вислів буде предметом аналізи і розголосу, на це дає гарантію факт зголошення вже тепер коло 60 ох американських журналістів, що полетять на той час до Москви. Відомо, що Ричард Ніксон користується симпатіями американської преси за те, що має зрозуміння для її інформаційної місії та за співпрацю з нею в цій справі при кожній нагоді. Існує небезпека, що розголос, який матиме в американській пресі подорож Ніксона до СССР, буде — всупереч інтенціям Айзенгавера і Ніксона — водою на млин таких наївних американських співіснувальних кол, як квекери чи одноцумці клівлендського мільйонера Сайруса Ітона. Це така сама небезпека, як та, що уярмлені Совєтами народи можуть добачати в подорожі Ніксона до Москви факт послаблення зацікавлености Вашингтону їхньою долею і їхніми цілями. Мабуть, у розумінні цих труднощів, Президент призначив до почету Ніксона свого брата, д-ра Мілтона Айзенгавера, голову Інформаційної Агенції Джорджа Аллена й інших досвідчених державних діячів. Сам Ніксон, який старанно підготовляється до кожної своєї місії, — чуємо, — вчиться навіть російської мови, щоб могти сказати нею кілька слів. Не думаємо, що промовлені ним „харашо", „очень приятно" і „до свіданія" допоможуть справі миру, опертого на волі і справедливості.

НЕДОЛІКИ І ЗРИВИ

У днях 19-20 травня ц. р. відбувся в Києві пленум центрального комітету московської експозитури в Україні т. зв. Комуністичної партії України. Проводив ним і основну доповідь виголосив перший секретар ЦК КПУ М. Підгорний, що донедавна ще підписувався М. В. Подгорный. Головна увага нарад була присвячена справі „посилення масово-політичної роботи серед трудящих", і доповідь з цього питання виголосив один із заступників Подгорного, С. Червоненко. В обговоренні питання взяли участь: І. Казанець — секретар сталінського обкому КПУ, Л. Кухаренко — голова правління „Товариства для поширення політичних і наукових знань УССР", В. Титов — секретар харківського обкому КПУ, М. Лазуренко — секретар львівського обкому, В. Дрозденко — секретар центр. комітету комсомолу, В. Ком'яхов — секретар кримського обкому, А. Маленкін — секретар миколаївського обкому, А. Гайовий — секретар дніпропетровського обкому, Р. Бабійчук — міністер культури УССР, К. Коваленко — секретар одеського обкому, А. Чеканюк — ректор вищої партійної школи при ЦК КПУ, М. Синиця — секретар київського міського КПУ, В. Клименко — секретар луганського обкому КПУ, М. Александров — член військової ради і начальник політуправління Київської Військової Округи й І. Грушецький — секретар волинського обкому КПУ. Вже самий перелік прізвищ і становищ, що їх усі ці партійці займають, показує, що під час пленуму йшла мова про дуже важливі для комуністичної партії проблеми. З другого боку, факт, що з нарад, крім „інформаційного повідомлення" і винесеної „постанови", не подано ніяких пресових звідомлень, доводить, що пленум займався справами, які не надаються до опублікування в пресі. Тільки дещо з цих дебат пробилося на сторінки столичної (московської) преси, і звідти читачі могли дізнатись, що були критиковані дуже гостро „недоліки" і за „зриви" в політроботі секретарі львівського, дрогобицького, станиславівського і закарпатського обкомів.

Деяке світло на зміст 1 теми нарад київського пленуму ЦК КПУ кидає постанова цього пленуму п. з. „Завдання партійних організацій України по посиленню масово-політичної роботи серед трудящих", опублікована в совєтських часописах 22 травня ц. р.

У вступі до цієї постанови задекларовані ... величезні успіхи політроботи серед населення, мовляв, „партійні організації України за останні роки добилися значного підвищення рівня організаторської і масово-політичної роботи серед трудящих республіки", а „особливо широкого розмаху набрала партійно-політична пропагандистська робота в зв'язку з XXI з'їздом КПСС, який викликав новий приплив творчої енергії, політичної і виробничої активности народу".

Як насправді виглядає справа з цим „підвищенням рівня" і з „новим припливом творчої енергії та активности", показують дальші уступи цієї постанови, зредаговані в досить мінорному тоні.

„Відзначаючи певну роботу", — сказано скромно далі, — „проведену партійними організаціями республіки в справі політичного виховання трудящих, пленум ЦК КПУ вважає, що рівень ідеологічної роботи все ще не відповідає вимогам XXI з'їзду КПСС ... Партійні організації окремих областей не здійснюють постійного контролю за змістом політичної агітації, слабо використовують великі можливості, які є в усіх містах і селах, для дальшого поліпшення ідеологічної роботи, а тому найважливіші рішення партії й уряду не завжди своєчасно, дохідливо і переконливо роз'яснюються трудящим".

Ще мінорніше схарактеризований занепад комуністичної „політосвіти" і „політвиховання" в популяризуванні перспектив нової, проголошеної під час XXI з'їзду КПСС „семирічки", що після неї Совєтський Союз мав би перегнати ... З'єдинені Держави Америки. „В агітаційно-масовій роботі ще недостатньо розкриваються — стверджується в цитованій постанові — перспективи семирічного пляну розвитку народнього господарства і культури країни, республіки ... Не подолано формалізм в організації соціялістичного змагання, в поширенні досвіду передовиків. Партійні організації не приділяють належної уваги вихованню почуття відповідальности у керівників підприємств, колгоспів, радгоспів, будов, РТС та в усіх трудящих за перетворення в життя взятих зобов'язань, не ведуть наполегливої боротьби проти елементів парадности і декларативности, що мають місце в керівництві соціялістичним змаганням".

Але найголовніші „зриви" виявилися в духовій ділянці: „Деякі партійні організації ще недостатньо спрямовують політичну роботу на подолання пережитків капіталізму в свідомості людей. Не завжди дається гостра політична оцінка ідеологічним збоченням, проявам буржуазної ідеології, зокрема української буржуазного націоналізму. Недостатньо розкривається антинародна реакційна суть сучасного ревізіонізму. Слабо ведеться науково-атеїстична пропаганда".

Уже самі тільки ці ствердження висвітлюють якнайкраще всі „досягнення" совєтського комуністичного режиму в ділянці політичного виховання мас. Не зважаючи на всю партійну, оплачувану важко заробленим народним грошем партійну агітацію, на ввесь адміністративний і поліційний тиск режиму, на всі переслідування, ув'язнення та заслання, комуністам ще й досі на протязі 42 років не повелося знищити ні „пережитків капіталізму", значить, засад приватної власности в думанні і в поведінці людей, ані буржуазного націоналізму, ані релігійних вірувань, ані т. зв. сучасного ревізіонізму. Вони існують, як існували й досі, що більше — вони почувають загрожувати самим основам комуністичної ідеології. І тому партійний комуністичний режим докладає всіх зусиль, щоб оминути наслідків зазнаної на ідеологічному фронті поразки. Для тієї мети й відбувся київський пленум, і для тієї ж мети прогологошено низку закликів, вимог і наказів, що, на думку партійних верховодів в Україні, мали б „рятувати втрачене" або, кажучи словами травневої постанови пленуму, „докорінно поліпшити всю політичну роботу в масах".

Ю. Студинський

БОМБА АДЕНАУЕРА

Почнемо наш допис знову з карикатури. На ній бачимо довкола великого тельця з обличчям міністра Ергарда, який цими днями відвідав Америку, танцюючих німецьких політиків, а по правому боці — купу, охоплений полум'ям, з якого видобувається велична постать Аденауера із словами: „Не будете мати інших богів, крім мене".

Уже три місяці довкола вибору нового президента Німецької Союзної Республіки діються направду дивоглядні речі. Спершу Аденауер намагався поставити кандидатом на цей пост міністра господарства Ергарда. Але цього кандидата засипали сотнями тисяч телеграм з різних кол німецького громадянства, в яких вимагали від нього не залишати міністеріяльної теки. Для кожного німця господарське „чудо" далеко важливіше, ніж пост президента республіки.

Коли соціял-демократи поставили кандидатуру проф. Карльо Шміда, який, до речі, є дуже популярною особою в цілій Німеччині і має багацько приятелів у партії християнських суспільників, провід цієї останньої партії намагався висунути від себе якусь не менше атракційну кандидатуру. Але й тоді вже чути було голоси, що може краще було б, якби діловодство шефа держави очолював соціял-демократ, а уряд канцлера знаходився в руках християнського суспільника. Це був би — казали прихильники тієї концепції — великий крок вперед у відпруженні внутрішніх німецьких взаємин, а особа Карльо Шміда давала б запоруку в об'єктивному веденні діловодства президента республіки.

7-го квітня ц. р. Аденауер несподівано поставив свою кандидатуру, і, очевидячки, справа вибору нового президента була заздалегідь вирішена. Проф. Шмід, кандидат СПД, тоді сказав, що Боже Провидіння завжди боронить його від лиха. З виставленням кандидатури Аденауера розпочався бій за пост майбутнього канцлера. Кажуть, що Аденауер хотів мати своїм заступником міністра фінансів Етцеля. Це відомий у цілому світі фінансист, людина зрівноважена і з широкими міжнародніми зв'язками. Але партія ЦДУ-ЦСУ вважала, що особа міністра господарства Ергарда була б відповіднішою на пост канцлера, і що вона мала б більш притягаючу силу в парляментарних виборах, які відбудуться за два роки. Від цього часу не припинялися авдієнції цих згаданих державних мужів у замку Рендорф над Райном, де живе Аденауер. Хто буде канцлером — Ергард чи Етцель? Котрий з них ліпший? Аденауер, мабуть, мав свою окрему думку: що він таки найліпший за них обох: відкликав свою кандидатуру на президента і заявив, що канцлеруватиме далі.

І так вибухнула сенсаційна бомба „старого пана".

Ця політична подія направду потрясла прилюдною опінією Німеччини. Пересічний громадянин не розбирається в закулісній розгривці, яка відбувається в Бонні. Нема найменшого сумніву, що на тому потерпів престиж майбутнього президента республіки. У якій мірі потерпів престиж партії ЦДУ-ЦСУ, сьогодні тяжко вгадати. Залежатиме це від дальших внутрішніх та міжнародних політичних подій. Постає питання: чи ця бомба не захитала довір'я і до особи німецького канцлера.

Чуємо голоси, що рішення Аденауера запало було по його приїзді з похорону Доллеса. Відомий також факт, що після 7-го квітня, тобто в день, коли була виставлена кандидатура Аденауера на пост президента, амбасадори великих держав інтервеніювали у нього, щоб він все таки залишився канцлером. Можливо теж, що президент французької республіки де Голь робив в тому напрямі великий натиск на особу Аденауера.

Дуже тяжко передбачити, кого поставить, як кандидата на пост президента, Християнсько-Суспільна партія. Безперечно, шанси проф. Шміда дуже зросли. Сумнівно, чи Етцель або Ергард погодяться на таку кандидатуру, бо вони, як самі заявляють, змучені і зненохочені цими непередбаченими політичними хиляями.

Але німці дуже здисципліновані народ. А вибір президента припадає на день 1-го липня, тобто на початок великих вакацій. Тоді всі німецькі виборці цікавляться більше своїми феріями, як міжнародною або внутрішньою політикою. Отже, можливо, що „старший пан" вводить у свій рахунок і цю обставину.

ЯК ЗАВЖДИ ...

Як завжди у розлуці буває —
Знову часто приходиш у сни ...
Прошу вітра із рідного краю:
— Ти шибками
в цю мить не дзвени,
Не тривож мене
в ніч листопадом,
Стуком крапель дощу не буди.
Мене в снах до вишневого саду
Повели незабутні сліди,
Де тебе я веселою стріну,
Й ми підемо в весняні гаї,
Де вінок із ромашок надіну
На русалчині коси твої.

Ми підемо у далі ранкові,
В придніпровські
безмежні поля,
Де співає любима, казкова,
В цілім світі найкраща земля.

Ти — до гурту
в'язальниць смуглявих,
Я — де друзі мої, косарі.
Після праці вже разі по праву
Ми залишимось вдвох до зорі.

Коли стихне і пісня крилата,
Буде радісно й любо мені
Ніжно, палко всю ніч цілувати
Твої руки, побиті в стерні.

... Тож я вітра прошу:
„Листопадом,
Стуком капель дощу не буди.
Мене в снах до вишневого саду
Повели незабутні сліди ..."

МИКОЛА ГІРНИК

ОСТАП ГРИЦАЙ

II

Підсумовуючи мистецьку сторінку творів Остапа Грицая, слід наголосити психологічне тло, на якому розвивається сюжетна акція творів. Остап Грицай, як поет, провів себе в численних патріотичних і релігійних віршах публіцистичного забарвлення і справжній лірично-епічній поезії. Із замітніших віршових творів слід згадати лірично-епічну поему „Утеча Олекси Перкуна", надруковану в Кракові 1909 року, і поезії, друковані в „Літ. Наук. Віснику", як „Фата моргана", „Пісня ночі", „Казка", „З пісень любови". Проте, порівнюючи з іншими ділянками творчости О. Грицая, поезії творять лише незначну частину його спадщини. Подібний осуд можемо винести про драматичні твори письменника, які залишилися головно в рукописах. За нашими підрахунками, О. Грицай написав 16 драматичних творів, з яких вирізняються: „Каменярі" — в двох актах з 1927 р., „В заграві Листопада" — на два акти з 1940 р., „Шляхом Вифлеємської зорі" з 1946 р., „Золотий вінець" — на чотири акти і „Аніма універсаліс" — твір, написаний німецькою мовою в манастирі оо. Бенедиктинів у Байорії в 1947 році. Цей останній твір має глибоке філософське підложжя. Провідна ідея цієї релігійної містерії — похвала християнству. Душею всесвіту є любов, якою Господь надхнув людину, як найсильнішою зброєю проти зла. На жаль, цей твір не перекладено на українську мову.

Як уже зазначено раніше, Остап Грицай визначився також в перекладах українських творів на німецьку мову. На думку проф. Зайцева, Грицаєві переклади Шевченкових творів належать до найкращих. З найголовніших його перекладів слід згадати повний переклад з примітками „Слова о полку Ігоревім" — „Дас Лід фом Герецуге Ігорс", „Антологія української поезії" — „Антологі дер україніше Діхтунг" — 138 українських віршів і поем від І. Котляревського до Лесі Українки, „Кобзар" „Дер Кобзаре" — 120 поетичних творів Т. Шевченка. О. Грицай згадував, що, як перекладач, працював він з доручення Української Національної Ради і Союзу Визволення України, а його перекладні твори були друковані в „Україніше Нахріхтен". Ці переклади появлялися також в німецьких періодичних виданнях з похвальними заввагами. Переклад Шевченкової повісти „Варнак", що мав появитись в Остдойчер Ферляг в Ляйпцігу у 1944 р., у воєнній хуртовині загинув. У Берхтесгадені О. Грицай перекладав багато творів Олени Пчілки — вони ще й досі не надруковані. З німецьких авторів на українську мову перекладав О. Грицай Шіллера, Гете і свого улюбленця Гайне.

Проте, найбільше признання Остап Грицай здобув як літературний критик і знавець світової літератури. Не є тайною, що письменник збирався написати історію світової літератури. Про це свого часу він писав: „Та що ж саме ось тепер, коли я вже міг би засісти до систематичної праці над історією письменницької творчости з універсального погляду Гете, та по лінії розвитку людських духових культур взагалі — отож до праці над творами монументального характеру — саме тепер, кажу, життя української еміграції в Европі кінчається і яке буде майбутнє і які можливості систематичної праці ... хто ж це може знати".

Підставою до цього задуманого монументального твору мали б стати вже друковані розвідки про Флобера, Віктора Гюго, Стендаля, Доде, Бульвера, Діккенса, Скота, Льопе де Вегу, Гайнріха Кляйста й інших визначних европейських письменників. До цієї праці О. Грицай збирав бібліотеку у Відні, що начислювала 4,000 назв (на жаль, її там залишив) і в Берхтесгадені, що добігала до 3,000 назв. І хоча О. Г. вже почав писати „Історію літератури", проте смерть перервала цей творчий задум.

Прямо неможливо перечислити бібліографічні позиції критичних писань О. Г. з української літератури — його численні праці присвячені Т. Шевченкові, Іванові Франкові, Лесі Українці, Ользі Кобилянській, Стефаникові, К. Гриневичевій, Ольжичеві, Телізі і багатьом іншим творцям повісти, новелі і поезії. Якби надрукувати всі ці твори в цілості, то напевно вийшло б декілька грубих томів. При цьому Остап Грицай не замикав нашої літератури в рідному гетті, але виводив її на широку арену світової літератури. І щойно з цього поля, що здобутків Европи, застосовуючи психологічно-порівняльну методу, оцінював усі успіхи й невдачі українського мистецького слова.

Високі вимоги О. Грицая до якости літературної продукції дуже часто спричиняли конфлікти з літературними об'єднаннями. Для ілюстрації пригадати хоча б голосний свого часу розрив О. Г. з МУР'ом. Свій фінал знайшов цей конфлікт у його великій, а заразом цікавій розвідці „Банкрот літератури", в якій письменник пранізував писання наших модерністів типу Костецького, Косача й інших. І приходиться жалувати, що дотепер не появилося бодай одного видання з критичними працями О. Грицая.

Свою життьову філософію і світогляд виявив О. Грицай у численних публіцистичних есеях і статтях. Вже з ранніх 1900-их років він співпрацював у найвизначніших українських часописах і журналах. Для пригадки згадаємо „Діло", „Свободу", „Новий Шлях", „Християнський Голос" (Париж), „Українське Слово" (Париж), „Літературно-Науковий Вісник", „Волю", „Самостійну Думку", „Розбудову Нації", збірники МУР'у, „Орлик", „Розбудову Держави" та інші. У цих виданнях появилися сотки публіцистичних статтей письменника, присвячених літературі, історії, філософії, світоглядовим питанням і взагалі проблемам національної культури. Світогляд О. Г., що ліг в основу його творчости, — це світогляд глибокого українського гуманізму, спертого на християнській моралі й етиці. З того чуттєвого і розумового християнського світовідчування випливає його правдива інтерпретація українського націоналізму, гарячим прихильником якого був покійний.

(Закінчення на стор. 3-ій)

Теодор Мацьків

ДВІ ПРОПАМ'ЯТНІ ДАТИ З ІСТОРІЇ АКАДЕМІЧНОЇ ГІМНАЗІЇ У ЛЬВОВІ

(2)

Коли в 1849 р. наслідник князя Меттерніха, барон Бах, зреформував середнє та високе шкільництво, тоді ліцеї приділено до 6-клясової гімназії як 7-му та 8-му кляси і введено іспит зрілости (матуру). В той час зреформовано також і львівську академію на 8-клясову гімназію з назвою Цісарсько-королівська академічна гімназія у Львові, з німецькою мовою навчання.

Хоч віденський уряд, на домагання Головної Руської Ради, декретом з 9 травня 1848 р. дозволив ввести навчання української мови в народних і середніх школах, одначе, внаслідок гострого протесту Польського Комітету Народового, хитке міністерство освіти обмежило викладання української мови тільки до народних шкіл. Щождо середніх шкіл, то, з уваги на недостачу українських підручників та кваліфікованих сил, українську мову введено лише як предмет навчання. Поляки, спритно використовуючи тодішнє політичне напруження поміж Росією і Австрією, представляли галицьких українців як непевних громадян, які гравітують до Києва, щоб в очах цісаря були російським містом. Вислідом цієї діяльности польської шляхти було те, що віденський уряд віддав поляків фактично владу в Галичині. Українці, як могли, боронили свої права і остаточно добилися того, що цісарським декретом з 1867 р. в Академічній Гімназії впроваджено українську мову, як викладову, в чотирьох нижчих клясах.

З огляду на рямці цієї статті, на жаль, не можна описувати докладніше історії боротьби за українську мову в Академічній Гімназії. Згадаю тільки, що на жадання Юліяна Лаврівського, тодішнього віцемаршалка галицького сойму до Крайової Шкільної Ради у Львові, в 1874 р. введено ступенево в Академічній Гімназії від 5-ої кляси українську викладову мову, так що перший іспит зрілости в українській мові відбувся в 1878 р. за тодішнього директора ії директора о. проф. Василя Ільницького (1867-1895).

Академічна Гімназія, не маючи власного будинку, від 1864 до 1907 р. винаймала приміщення в Народному Домі, яке для шкільного заклаку не надавалось. Щойно в 1907 р., за свого другого з черги директора, проф. Едварда Харкевича (1895-1909), перенеслася вона до власного нового будинку. З уваги на те, що Академічна Гімназія не могла вмістити всіх своїх учнів, шкільна влада дозволила відкрити в 1906 р. філію гімназії, що приміщувалась на 3-му поверсі в Народному Домі до 1935 р., звідки кураторія перенесла її до „палацу" при вул. Пекарській ч. 19. В 1914 р. Академічна Гімназія разом з філією була закрита і навчання в ній відбувалось аж у 1915 році.

У 1920 р. польська військова влада зайняла будинок, як прийнято було говорити, „Головної Гімназії", і всі учні її далі вчилися на філії в Народнім Домі. В тому часі третім директором (1909-1927) був проф. Ілля Кокорудз, який зі своїх ощадностей побудував і устаткував будинок для дівочої гімназії „Рідної Школи", де був довгий час її головою.

Четвертим директором Академічної Гімназії був знаний філолог Микола Сабат (1928-1930), дуже строгий і вимогливий педагог. По його смерті управу перейняв проф. Северин Лещій, який в 1931 році був іменований на тимчасового візитатора середніх шкіл, а на його місці директором став візитатор учительських семінарій д-р Денис Лукіянович (1932-1934). Після того, як він пішов на емеритуру, директором знову став проф. Северин Лещій, який був Академічну Гімназію аж до 1940 року. Останнім директором, за часів німецької окупації, був її абітурієнт, довголітній професор проф. Петро Мечник, який згинув від кулі НКВД

Як бачимо, за ввесь час свого існування, тобто від 1867 до 1944 р., Академічна Гімназія мала шість директорів (філія, за виняткового років 1920-21, мала своїх власних директорів: проф. Ісидор Громницький (1906-1914), проф. Михайло Рибачек (1916-1920), проф. Ілля Кокорудз (1920-21), проф. Григорій Наливайко (1921-1924), проф. Степан Федів (1924-1926), проф. Ярослав Вербицький (1926-1931), проф. Іван Бабій (1931-1934), о. д-р. Михайло Залеський 1934-1941 та останній директор проф Володимир Радзикевич 1941-1944).

Незатертим спогадом залишиться у моїй пам'яті з'їзд перших абсольвентів першого іспиту зрілости в Академічній Гімназії у 60-ті роковини її існування (1878-1938 р.). На цьому з'їзді були присутні між іншими, проф. Ізидор Громницький, тодішній директор Северин Лещій, учительський збір та ми, тоді ще учні 8-ої кляси. Службу Божу відправив тодішній катехит, о. проф. Тэофіль Горникевич, а зворушливу промову на з'їзді виголосив д-р Кирило Студинський. На нас „осьмаків" цей з'їзд зробив надзвичайно велике враження.

Академічна Гімназія мала репутацію дуже строгої, особливо за директора М. Сабата, який був прихильником гострої селекції учнів. На його думку, як це завважує у своїй книжці проф Шах, гімназія мае відповідати найздібнішим учням, а наука в ній мае сягати в глибину, а не розпливатися по плиткій площині, щоб видавати справжню духову еліту, творчу інтелігенцію, те, що французи називають „еспрі ет еспуар" нації, а не продукувати масову „інтелігенцію" (там же стор. 51).

Проф. Шах пише: „А зазначити треба, що в Академічній Гімназії було за той час „багато званих" і далеко менше „ізбраних", тобто число її учнів було завжди дуже велике, але до матури доходило лише обмежене число. Гостро нас наші професори держали, твердим гребенем чесали, а при клясифікуванні густим ситом, головно в нижчих клясах, пересівали". Проф. Шах наводить такі цифри: „у 1-ій клясі в 1903 р. було 4 відділи, а в кожному відділі понад 50 учнів; в 2-ій клясі було три відділи, в 3-ій клясі 2 відділи понад 50 учнів в кожнім. Отже 50% учнів протягом двох років відпало".

І за моїх часів не було інакше. Вже не пригадую собі тепер, чи 1930 р. були два чи три відділи, одначе я певний, що було 2 відділи, що начисляли разом більше як 100 учнів, але до 8-ої кляси дійшло лише 37, які всі здали матуру.

Академічна Гімназія, як зрештою всі інші галицькі середні школи, мала свої традиції і, будучи заснованою на здорових природних принципах та християнсько-моральному світогляді, не тільки давала добру загальну освіту, конечну для вищих студій, не тільки дбала про духовий і інтелектуальний розвиток, але передусім виховувала своїх учнів в українському національному дусі, приготовляючи до боротьби за краще завтра нові провідні кадри. І це було найважніше, бо виховувати національно ідейно — це було б не було займанщиною, а польською зокрема, було не тільки тяжкою, але й небезпечною справою.

Перед 12-ою Конвенцією СУА

В днях 27 - 28 червня ц. р. відбудеться 12-та Конвенція організацій Союзу Українок Америки. СУА — одинока, найстарша жіноча організація, яка перейшла важкий шлях свого існування і вдержалась впродовж 34 років, виконуючи свої завдання, для яких була створена.

В 1925 р. відбувався світовий Конгрес Жінок, на який приїхала з Европи Ганна Чикаленко - Келлер. Грунт для створення жіночої організації в Америці вже був підготовлений, і тому наше провідне жіноцтво, користаючи з перебування в Америці такої визначної української діячки, як Ганна Чикаленко - Келлер, поклало в тому році основи під Союз Українок Америки. Колискою СУА, так би мовити, був Ню Йорк, де проживало найбільше свідомих українок.

Першим Відділом СУА стала „Жіноча Громада", яку зорганізувала і довгі роки провадила бл. п. Марія Скубова, а пізніше Стефанія Абрагамовська - Грицько, що живе тепер на Флориді Протягом 34 років СУА мав п'ять голов. Першою була бл. п. Юлія Шустакевич; другою бл. п. Юлія Ярема; третьою Олена Лотоцька; четвертою Анастазія Вагнер, п'ятою Анета Кмець. Теперішньою головою, як відомо, є Олена Лотоцька. Їй треба висловити признання за те, що вона завжди вміла знайти вихід з кожної тяжкої ситуації, в якій часто СУА опинявся, особливо під оглядом матеріяльним.

Великою моральною підпорою для СУА була організація з тою самою ідеологією — Союз Українок на рідних землях. За час існування СУА відбулось одинадцять З'їздів-Конвенцій, а ось перед нами з черги 12-та Конвенція в Ню Йорку. Беручи до уваги кількість і якість нашого жіноцтва з новоприбулих, маємо повне право покладати великі надії на успіх З'їзду цієї найбільшої жіночої організації поза межами рідної землі.

Як подає преса, на Конвенцію загостять хори СУА з Филаделфії — дир. І. Чумова; з Трентону — дир. І. Бованко; з Нюарку — дир. О. Тарнавська; з Ню Гейвену — дир. М. Гижа. В суботу відбудеться бенкет в готелі „Статлер", на якому будуть приявні делегатки СФУЖО, а також визначні жінки з американського жіночого світу. Не маємо сумніву, що наше громадянство, а жіноцтво зокрема, візьме широку участь як в нарадах Конвенції СУА, так і на Конгресі СФУЖО, який відбудеться майже рівночасно. Було б навіть побажаним, якби наші делегатки могли приїхати вже в п'ятницю, бо вони мали б нагоду прислухатись до нарад СФУЖО, запізнатися з загальними проблемами нашого жіноцтва у вільному світі і зустрітись з делегатками із Европи, Бразилії, Австралії та ін.

Як зоповідає передовиця в „Нашому Житті" за травень, найважнішими справами на конвенції будуть проєкт нового статуту, справа „Мати і дитина" і вибір нової Управи. Ці точки кожна делегатка повинна опрацювати в своєму Відділі і приїхати на Конвенцію з повною свідомістю, яке становище їй зайняти до тих точок.

Треба згадати й про бенкет, який відбудеться в суботу 27-го червня в готелі „Статлер". Білети на цей бенкет можна замовляти у пані Бенцаль.

Конвенційний Комітет вітає наших делеґаток і бажає їм успішних нарад в користь змагань українського народу.

Марія Демидчук
(реф. преси)

Ставайте членами Українського Народного Союзу, а тим самим і співвласниками 22-мільйонового майна організації!

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

60-ліття парохії св. Михаїла в Йонкерсі (1899 — 1959)

24-го травня відбулося в Йонкерсі небуденне свято. Тамошні українці звеличували шестидесятиліття греко-католицької парохії св. Михаїла, а разом із тим і сороколіття священства теперішнього її пароха о. Василя Клоса.

У церковних святкуваннях, започаткованих рано, взяли участь Преосвященний Владика Кир Амврозій зі Стемфорду та інші церковні достойники зі Стемфорду й від чину оо. Василіян, а також наші духовники із найближчого сусідства.

По церковних святкуваннях відбувся в прегарній залі новопобудованої школи св. Михаїла бенкет, в якому крім церковних достойників узяли участь запрошені гості з-поміж американців, як віцегубернатор стейту Ню Йорк Вилсон і посадник міста Хрістензен та численні інші. Губернатор Рокефеллер прислав письменний привіт. Всі ці гості були представлені Преосвященному Владиці Кир Амврозієві.

Бенкет був влаштований заходами й трудами місцевого жіноцтва. Взяло в нім участь дуже багато осіб, бо за численними столами на великій залі не було ні одного пустого місця. На сцені був великий стіл, уложений у підкову, за яким сиділи високі духовні гості та світські представники стейту Ню Йорк і міста Йонкерсу.

Товстмайстром був монсіньйор о. Микола Бабак із Стемфорду. Всіх учасників свята вітав заступник губернатора Вилсон з 60-літтям такої важної релігійної організації, якою є парохія. Підкреслив вагу уфундованої парохіянами школи та окремого дому для помешкання сестер - учительок. Зокрема щиро привітав Преосв. Владику в Йонкерсі серед вірних своєї дієцезії.

З черги промовив Преосв. Владика Кир Амврозій. Підкресливши вагу свята та привітавши американських гостей, особливу увагу звернув на заслуги теперішнього пароха о. Василя Клоса для парохії, що побудував прегарну, одну з найкращих у Йонкерсі, школу і дім для сестер. Преосв. Владика підкреслив і ту обставину, що, незважаючи на те, що о. парох Клос перебув важку і коштовну операцію, то він усе ж деклярував на семінарію у Стемфорді 1,000 долярів, які сплачує ратами. Владика присвятив багато уваги всім парохіянам, поздоровив їх з успіхами та закликав до праці для добра власних душ, для розвитку парохії та для блага рідного народу.

З черги приходили до слова представники міста Йонкерсу з посадником на чолі. Промовляли ще деякі чужі гості, а з парохіян В. Мудрий, що підкреслив велику ролу в організації парохії о. Павла Тимкевича, який побудував церкву, о. Володимира Сполітакевича, який був головою „Об'єднання Українських Організацій Америки" і в тому характері віддав величезні прислуги рідному краєві, допомагаючи там приватному українському шкільництву та інвалідам української визвольної війни. Насліднико о. В Сполітакевича був о. Максим Кінаш, небуденний проповідник, автор першої написаної й опублікованої в Америці „Історії України" та автор збірки проповідей. Листу промовців закінчив Ювілят о. Василь Клос сердечною подякою. Після бенкету відбулась забава для молоді.

Історично в Йонкерсі були парохами по черзі: о. Павло Тимкевич, коротко парохували там о. Іван Велигорський, о. Дмитро Добротвір, о. Михайло Лисяк, о. Роман Волинець, о. Нестор Дмитрів, о. Володимир Довгович й о. Олександер Павляк. Від 1922-1932 парохом о. В. Сполітакевич, а по нім від 1933 до 1949 о. Максим Кінаш. За нього був коротко сотрудником о. Василь Клос, що по смерти о. Кінаша став парохом церкви св. Михаїла 1949 року, і є ним до нинішнього дня. О. Василь Клос був старшиною УГА.

Сотрудниками при цій парохії були за о. В. Клоса такі священики: о. Андрій Улицький, о. Йосиф Насевич, о. Теодор Вареха, о. Йосиф Шалока та о. Петро Огірко. Тепер працюють при цій парохії як сотрудники о. Любомир Мудрий й о. Теодор Богатюк. Учителем і дяком у Йонкерсі довгі часи був о. Михайло Фатюк. Він вів школу для українських дітей і вчив їх української мови при церкві св. Михайла в 1919 р. Він був організатором місцевого українського хору, а свого часу й одним з інструкторів, при допомозі яких покійний великий Кошиць зумів зорганізувати величавий виступ збірного хору, зложеного зі співочих дружин Ню Йорку та його найближчої округи, в Ню Йорку.

У всіх тих згадках про минуле парохії найважніщим було те, що Йонкерс мав добрих парохів, яким парохіяни довіряли, а тому парохія так гарнопредставляється під сучасну пору і під добрим проводом теперішнього о. пароха.

Всім членам парохії та її духовникам слід побажати з тієї нагоди дальших успіхів у праці.

В. Н. М.

ШАБЛЯ МАЗЕПИ — ЧИСЛО „ВЕСЕЛКИ" ЗА ЧЕРВЕНЬ

Ілюстрована Е. Козаком казка Л. Полтави про „Чародія - Лиходія", закінчення якої надруковане в червневому числі „Веселки", своєю ідеєю, — боротьба проти московського ворога й перемога над ним спільними силами, — є знаменитим переходом до Мазепинської тематики, що висувається на чоло матеріялів найновішого випуску „Веселки". Цю пов'язаність матеріялу повинні використати вчителі й виховники при лектурі „Веселки" з дітьми.

Серію Мазепинських матеріялів у „Веселці", що продовжуватимуться до кінця цього ювілейного року Великого Гетьмана, започатковує вступна ілюстрація П. Андрусева — гетьман Мазепа передає свою шаблю — символ боротьби за волю й незалежність в руки молодого покоління, що має продовжувати й закінчити почате ним діло. Ця ілюстрація та епізод з баталії під Полтавою — зроблені до тексту сценічної картини Романа Завадовича п. н. „Гетьманська шабля". Подібну ідею доведення до переможного кінця нескінченого полтавського бою висловлює і вступний вірш Л. Полтави „Заповіт гетьмана" в оригінальному, символічному цілосторінкову оформленні М. Дмитренка.

Другий тематичний цикл матеріялів червневої „Веселки" — це життя школярів. Сюди належать два розділи „Щоденника школярки Мілочки" Г. Черінь (ілюстрації Е. Козака), а саме „Шкільний пікнік" та „Іспит", вірш Р. Завадовича з нагоди закінчення шкільного року п. н. „Мій найбільший скарб", та зворушлива поетична відповідь М. Щербака на листи до нього учнів школи св. Миколая в Шикаґо.

Діти молодшого віку радо прочитають веселий вірш К. Перелісної „Гості" в повносторінковому оформленні Е. Козака, його ж „Чап-Чалап" та міньятюрку Ікера „Як Оля великою стала".

У числі продовжуються „Пригоди котика Мурчика" М. Погідного (ілюстрації П. Холодного) та серія Богдана-характерника (Завадович-Холодний).

Дрібні матеріяли — загадки, сміховинки, листування доповняють зміст цього передвакаційного числа „Веселки", в якому поміщені твори вісьмох авторів (14 окремих наголовків) та 11 ілюстрацій (в тому 6 цілосторінкових) чотирьох ілюстраторів. Кольори числа — жовтяво-бронзовий і синій.

Мазепинські матеріяли числа „Веселки" поручається використати на виховних таборах молоді в рямках ювілейних святкувань Великого Гетьмана.

Разом із цим передвакаційним числом Видавництво й Редакція „Веселки" шлють своїм передплатникам і читачам найщиріші побажання веселих, приємних та здорових вакацій

Липневе й серпневе числа „Веселки" будуть присвячені далі Мазепинській тематиці та принесуть літньо - вакаційні матеріяли. Вони будуть милим гостем на місцях літнього відпочинку дітвори.

В. Б.

НАЦІОНАЛЬНОГО КИТАЮ ЗНОВУ НЕ ДОПУСТИЛИ ДО ОЛІМПІЙСЬКИХ ІГРИЩ

Льозанна. — Канцлер Міжнародного Олімпійського Комітету, який керує поточними справами, зв'язаними з найближчими Олімпійськими ігрищами на базі пленарних рішень названого Комітету, Отто Маєр, заявив, що національного Китаю не можна допустити до ігрищ також під новою фірмою, під якою він зголосив свою участь: „Олімпійський Комітет Республіки Китаю". Маєр заявив, що вільний Китай мусить зректися назви „Китай", а пропустивши це слово — може прийняти будь-яку іншу назву. Це становище Маєра знайшло гостре засудження в новій заяві державного департаменту. У тій заяві пригадується, що уряд вільного Китаю на Формозі має офіційне визнання, як Республіка Китаю, збоку 45 вільних країн у широкому світі, під час коли комуністичний Китай на китайському суходолі визнаний тільки 22 державами. Це нісенітниця — кажеться в офіційній американській заяві, щоб китайцям казати відмовлятися від свого національного імени.

Книжка й часопис — найнеобхідніші в домі культурної людини

ОСТАП ГРИЦАЙ

(Закінчення зі стор. 2)

кійний письменник. Націоналізм — не як вузька партійна доктрина ,обмежена ірраціональним волюнтаризмом, дешевою демагогією пропаґандивних гасел, а як всеукраїнський світогляд, як синтеза всього найціннішого в українській духовості ,в українській культурі. Слід зазначити, що своїми писаннями в націоналістичній періодиці О. Грицай мав значний вплив на революційне українське підпілля в Галичині й Буковині. І взагалі письменник завжди стояв у тісному зв'язку з українською молоддю — Віденська Січ, Зарево та інші молодоакадемічні формації завжди мали в особі покійного великого приятеля, а заразом учителя.

У філософічній площині О. Грицай впровадив естетичне поняття „серафізму", як ексонента гуманістичного світогляду України. Це не є, писав О. Грицай, ніякий дефетизм, ніяка втеча в світ миргородського тихомир'я, а, навпаки, світогляд хрестоносців, які йдуть слідами Христа і християнства. З того погляду український гумано-серафізм має два обличчя — „з одного боку це чернець Печерської лаври, а з другого — запорожець, що, наступаючи на Синоп чи Трапезунд, стоїть навколішки перед січовим вівтарем св. Покрови Богоматері Пренайсвятішої".

Оце в основних зарисах інтерпретація світогляду української людини нашим письменником — тобто глибока релігійність української душі ,а рівнож лицарський дух поборника всякого зла. І дійсно, ця творча синтеза українського світовідчування у висліді дала б нам уже давно бажаний тип нової української мудрої людини, яка мала б збалянсовані ірраціональні і раціональні первні своєї думки і чину. Грицаєве філософське розуміння призначення нашої Батьківщини і української людини заслуговує на окреме відзначення і розгляд.

СТУДІЙНА (КАЛЕДЖОВА) ГРАМОТА УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ ЗАПЕВНИТЬ ВАШИМ ДІТЯМ ВИСОКІ СТУДІЇ, А З НИМИ КРАЩЕ Й БАГАТІШЕ ЖИТТЯ! НЕ ЗВОЛІКАЙТЕ ЗІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ ВАШИХ ДІТЕЙ! НЕХАЙ ВОНИ СТАНУТЬ ЮВІЛЕЙНИМИ ЧЛЕНАМИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ!

Ділимося з Друзями, Знайомими та Українським Громадянством сумною вісткою, що наш Незабутній Побратим,

ЧЕСНИЙ БАТЬКО,

бл. п. АНАНІЙ ТАРНОВЕЦЬКИЙ

член бувшого Українського Академічного Козацтва „Запорожже" в Чернівцях, учасник визвольних змагань, член Проводу довоєнних українських культурно-освітніх Товариств на Буковині, громадський діяч,

по довгій і тяжкій недузі, з Волі Всевишнього, відійшов від нас у вічність 8-го квітня 1959 р., в Порто Алиґри, Бразилія, на 68-ім році життя, не діждавшись повороту на вільну Батьківщину.

Незабутній наш Друже,
спокійно спи, та про долю, волю сни!
ВІЧНА ТОБІ ПАМ'ЯТЬ!

Засмученим Дружині і Синові Незабутнього Побратима, висказуємо цією дорогою наше найглибше співчуття.

ЮЛІЯН ЗАВ'ЯНСЬКИЙ
бувший Старший Ради Союзу Батьків Запорожжя

О. Білик

Один день в нюйоркській Метрополії

Коли б я не стрінув нюйоркського приятеля Миколу, то він завжди попсує мені гумор вже при перших словах: — Сервус, провінціє!

Так було і на З'їзді Рогатинців (він же з самого Рогатина). Приїжджаю до Народного Дому з типовою филаделфійською усмішкою, а тут тобі Микола вилазить зі своєю „провінцією" і раптом все міняється як американська погода.

Та вже найбільше нас заскочив пан Пастушенко і „видер" при реєстрації по 10 долярів на кошти З'їзду. Я дорікав Миколі, чому не попровадив котримись із бічних входів, та що ж ви вдієте з тою метрополітальною чеснотою! Десять „баків" пішло як у воду.

Сидимо в „кришталевій залі" Народного Дому, за столом почесна Президія заслужених громадян рогатинського загумінку. Все йде після програми. Починається звітами і кінчається привітами. Микола гірко нарікає, що мала кількість учасників, але мій аргумент, мовляв, це тільки вибранці і репрезентанти Рогатинської Землі, частинно його переконує. Сидимо терпеливо до кінця.

Всі запевняють одноголосно, що кульмінаційною точкою З'їзду буде Баль Рогатинців. Витягаю з валізи запрасований смокінґ, убираюся і спішу знову до кришталевої залі на забаву. Привітлива усмішка знайомих, сердечний стиск руки, дехто сконцентровує свою пам'ять, а потім радісне: — О, та це ж ви. А бодай вас! Атмосфера наскрізь родинна.

Оркестра Амор не дармує. Лунають звуки штравсового вальса, гнучкі молоді пари уважно оминають колізії з сиволосими конкурентами, які обережно посуваються по слизькому паркеті. Кругом веселий настрій, заля обширна, місця доволі навіть на ліхтенштайнську польку. Всі танцюють, тільки дехто з „самітників" заблукав до директора Гірняка на чарку „севенті ап" і невтомний професор Романенчук, який крутиться поміж знайомими і намовляє патріотичних рогатинців до передплати журналу „Київ".

Сидимо з Миколою при столику в культурній барі „Лиса Микити" і критикуємо З'їзд. Над нами на стіні карикатура заслуженого рогатинця президента Галичина. На мій погляд наші краяни грубо не дописали. Микола у всьому обвинувачує святковий комітет, нарікає на прояви культу особовости і залишки старокрайової байдужности. Аргументів у нас доволі і суперечку можна провадити до рана. Вкінці приходимо до компромісу і рішаємо завтра між бенкетом і спільною знимкою піти на матч филаделфійського „Тризуба" проти нюйоркського Гакоагу.

Погода чудова. Багато глядачів, переважають українці. Подивляємо акробатичну оборону воріт Кулішенка і джонґлерські заграння „штопера" Іляя. В атаці „Тризуба" половина резервових грачів, тому Медуха робить часті зміни, щоб підсилити офензивну акцію. Захар стріляє перші ворота, Гакоаг вирівнює, кінцевий вислід 1:1 для нас дуже корисний. За два тижні в реванжових змаганнях „Тризуб" скаже своє останнє слово. Мені чомусь здавалося, що „Тризуб" має більше симпатії в Ню Йорку і околиці, як у самій Филаделфії...

Вернулися до Народного Дому. Бенкет добігає кінця. Ще кілька прощальних промов представників колишньої рогатинської еліти, заключне слово і спільна знимка. Прощаємось з дорогими краянами і збираємось до від'їзду. Настрій поважний, декому блищать в очах сльози. Старенький о. Кекіш ніжно стискає руки знайомим, немов хотів би задержати їх при собі. Та пізно вже, пора в дорогу. Бувайте!

Залишаємо Метрополію, втоплену в морі неонових світел і спішимо далеко на „провінцію" до своїх домів. Веземо з собою приємні спомини зі З'їзду, що немов євшан зілля пригадали нам нашу далеку Батьківщину. Говоріть що хочете, але ми приємно провели той один день в Метрополії Ню Йорку. Направду, приємно!

В АЛЛЕНТАВНІ ВШАНУВАЛИ ПАМ'ЯТЬ СИМОНА ПЕТЛЮРИ

31-го травня Громада Православних Українців у своєму храмі св. Миколая в Аллентавні вшанувала світлу пам'ять Великого Сина України Симона. Після Літургії митрофорний протоєрей і настоятель о. Константин Давиденко - Данилевський відправив Панахиду, на яку прибуло багато земляків з Аллентавну та ще з цілого десятка інших місцевостей. Співав місцевий парафіяльний хор під проводом паніматки Марини Данилевської. Молилися. Сумували. Плакали. Споживали коливо. А тоді в парафіяльній залі митрат о. Константин виголосив одногодинний реферат на тему: „Симон Петлюра — Прообраз Державности".

Парафіянин

Попис учнів УМІ у Филаделфії

(Враження)

Черговий річний попис Филаделфійського відділу Українського Музичного Інституту, який відбувся в неділю 24-го травня в Горожанському Клюбі у Филаделфії — перетворився у потрійне свято як для керівництва, так і для учителів, студентів і для всіх присутніх.

Крім традиційного демонстрування річних досягнень студентів, серед яких були і обдаровані абітурієнти — керівництво відділу, в особі головного директора УМІ проф. Р. Савицького, влаштувало роздачу дипломів студентам, які закінчили УМІ. Крім цього роздано великій групі студентів спеціяльні американські свідоцтва з найвищою оцінкою за якість і кількість виконаних ними перед американськими комісіями творів. Видачу дипломів і американських сертифікатів сприйняла авдиторія ентузіястично.

В програмці цього попису була ще одна надзвичайна точка. Наймолодші діти з музичного садочка п. Г. Мирошниченко виконали оперу М. Фоменка на слова К. Перелісної під назвою „Листоноша", де все, як в справжніх операх, „співалося". Була інтродукція, сольо, дуети!

Але головною сенсацією попису була поява на сцені щойнонародженого хору зі студентів УМІ, започаткованого проф. Ю. Оранським. Ті, кому довелось мати справу з організацією молодечого хору, чи якогось іншого ансамблю в умовах надмірної завантажености нашої молоді в загально - освітніх американських школах, добре зрозуміють ті великі труднощі, з якими довелося зустрінутися дириґентові. Але внаслідок цієї великої праці таки створено повний молодечий хор. Це є неабияка перемога дириґента - ентузіяста Ю. Оранського. Виступив хор в гарнім вбранні в кількості 50 хористів. Він уявляє з себе початкуючий, переважно дівочий, дуже симпатичний склад, який ще, може і не має покищо характерних рис ансамблю, однак заповідається на добре. Коли хористи тісніше підійдуть один до одного, коли увіллється в хорову палітру яскравий метал і заблищать різнобарвні фарби - оксамити (а це буде вже внедовзі) ми будемо мати чудовий молодечий хор. Це помітно вже тепер в деяких піснях сьогоднішнього репертуару, напр., в пісні Лисенка „Гей волошин сіно косить". Ця пісня прозвучала навіть і тепер досить кольоритно.

Бажаю хорові, його керівникові Ю. Оранському, чуткому концерт - майстерові п-і Недільській - Слободян, повних успіхів. Я давно не був в Филаделфії і був приємно вражений чудовим фортепіяном - станвей, який, як зазначено в програмках, є власністю УМІ.

Микола Фоменко

П. С.

На жаль, я спізнився і приїхав на попис лише на кінець першого відділу. Тому цей коротенький допис не слід вважати за рецензію з розгорненою критикою, з зазначенням прізвищ студентів і назвами творів, які вони виконували. Це тільки милі і приємні враження від попису в цілому.

Вісті з Арґентини

МОСКВА НЕ НЕХТУЄ І КІЧУА!

(єдо) — Московська радіовисильня розпочала комуністичну пропаґанду в мові кічуа, якою говорять в Півден. Америці, головно в Перу, три з половиною мільйонів тубільців. Ця пропаґанда, очевидно, застосовується до проголошеної програми „визволення" Півд. Америки. З цього приводу буеносайреська „Ля Пренса" завважує: „Ніхто, розуміється, не подумає, що Москві так дуже залежить на тому, що індійці кічуа думають про совєтську політику в світі, або що Москва надіється виробити з них теоретиків комунізму. Безпосередня ціль цієї пропаґанди, згармонізована з загальним пляном підривної діяльности, полягає в тому, щоб викликати серед тубільного населення почуття незадоволення й бунту, щоб використати їх пізніше в політичних цілях. Кількість індійців кічуа на нашій території мінімальна, і тому не було б рації особливо цією акцією Москви у нас тут турбуватися, але остаточні цілі цієї акції сягають надто далеко, і тому було б помилковим на надавати їй належного значення".

АРҐЕНТИНЕЦЬ У МОСКВІ

(єдо) — Арґентинський журналіст Хозе Антоніо Мендія почав у буеносайреській „Ля Пренса" низку дописів із Москви. Його враження не надто блискучі. „Велика увага й пошана до культури, що помічається в совєтському житті, — завважує він у телеграмі з 4-го травня, — парадоксально відповідає поступовому знищенню культури. Справжні творці зникли в Росії, або бодай у Москві, і то як у мистецтві, так і в ремісництві. Лише помилкова ідея люксусу могла підказати оті величезні станції підземки, яких бронза та мармур виявляють у своєму багатстві низькопробну естетику. Якщо музеї хваляться тим, що їх відвідують у масі селяни і робітники, що відповідає правді, то сучасне малярство дозволяється лише, як засіб пропаґанди. Опис доменних печей, портрети керівників партії і братерські відносини між солдатом і робітником — тільки й мають бути темами, що повинні викликати надхнення мистців. Замість того, щоб підносити нарід до культури, вживається протилежного методу — знижується культуру до найнижчого рівня, і зрештою мистець зникає. У ремісництві помічаємо те саме. Віддавшись важкій промисловості, все те, що відноситься до буденного життя, знаходиться в первісному стані. А тим часом пригадуємо, що саме ті речі виявляють справжню цивілізацію, і грецький посуд та гребні окреслюють культуру не менше, ніж піраміди та партенон. Також по вулицях, що їх спостерігає око чужинця, пожадливого все побачити, не знаходиш нічого видатного. Тим часом у кожній европейській столиці на кожному кроці бачиш якусь поставу, якусь річ, якийсь звичай, що звертає на себе увагу, у Москві все розпливається в банальності і здається вже наперед відомим. Навіть у святі 1-го травня із святочним натовпом ,що заливає вулиці, Москві не щастить придбати якогось особливого характеру, не вважаючи на дуже щедрі ілюмінації, в протилежність Парижеві 14-го липня, або Лондонові в дні Різдва, або під Новий Рік у Мадриді. Було б невідповідним говорити про мізерію й сум натовпу на вул. Ґорького, а проте, і в цій веселості, з відтінками упокерення, навіть ентузіязм видається важким, а свято — сірим".

● У Лібійській пустині знайдено решткі американського бомбардувальника, який безслідно зник під час війни в 1943 році. Машина дуже мало пошкоджена, в її збірнику досі збереглася вода, а в скринях неушкоджена амуніція. Проте, в бомбардувальнику не знайдено нічого з останків залоги і ніяких документів. Слідча комісія має розгадати тайну: що сталося з залогою.

З Концертової Залі

КОНЦЕРТ Ю. БОГАЧЕВСЬКОГО В НЮАРКУ

В нас часто появляються суперлятивні рецензії про наших виконавців, але імена критиків законспіровані псевдонімами. Це викликує деяке недовір'я до об'єктивности критика і кидає на нього підозріння, що він хвалить ближнього з особистих оглядів. Така анонімовість дезорієнтує публіку, яка за посередництвом фахової критики бажає знайти потвердження її інтуїтивного осуду, щоб цього чи іншого співака приділити до відповідної кляси.

Перший концерт Юрія Богачевського в Нюарку був справжньою несподіванкою для тих, що ще недавно чули нашого молодого баритона. Публіка була щиро заінтересована скорим голосовим і мистецьким ростом непересічно талановитого співака. Вже тепер його повнозвучний баритон позначається вирівнянням барви в цілій голосовій скалі, а його м'якість й еляcтичність стоять на послугах інтерпретації, яка виявляє серйозну мистецьку особовість. Зі смаком і з самоконтролею Богачевський уживає динаміки, аґоґіки і музикального фразовання, щоб без патетичного переборщення підкреслити кульмінаційні висоти пісень й арій різних стилів. І так, напр., у виконанні арій Моцарта він передавав легкість і ґраціозність його епохи, а пісні Шуберта ожив поетичним летом романтики. В українських піснях Лисенка, Січинського, Н. Нижанковського і Гайворонського Ю. Богачевський виказав глибоку експресію вітально, без зайвого виразу безнадійности і плачливости. В ориґінальних і теплих піснях з нелегким акомпаньяментом Ігора Соневицького „Неперехідним муром" і „Твої очі" захоплена публіка примусила Ю. Богачевського до повторення другої пісні і викликала композитора перед естраду.

До голосових і мистецьких вальорів цього самого молодого баритона треба ще підкреслити його природно-елеґантну появу на естраді. Одноразові несфальшовані здібності Юрія Богачевського зобов'язують його розвинути і поширити цей чудовий талант, а ми зі своєї сторони будемо докладно слідкувати за його проґресом.

Проф. Богдан Перфецький старався успішно в цілій програмі йти за інтенціями соліста.

Д. Гординська-Каранович

В КАНАДІ ПІДГОТОВЛЯЮТЬ З'ЇЗД Б. УЧНІВ ЗАЛІЩИЦЬКОГО СЕМІНАРА

З нагоди 60-річчя заснованна (1899 р.) утраквістичного вчительського семінара у Заліщиках, Західня Україна, підписаний Комітет улаштовує Ювілейний Товариський З'їзд вихованків і вихованок того семінара. З'їзд відбудеться 6-го вересня ц. р. у Торонті, Канада. Комітет запрошує до особистої і листовної участи у з'їзді. Зголошення прохаємо слати до 16-го серпня ц. р. на адресу Степана Паладійчука: 242 Keele St., Toronto, Ont., Canada. Просимо до участи не лише вихованків згаданого семінара, але й тих, що зв'язані зі школою, яка видала, крім видатніших одиниць, славного композитора й співця стрілецтва Михайла Гайворонського.

Маємо надію, що друзі Канади та Америки візьмуть участь у З'їзді і при тій нагоді відвідають всеканадійську виставку, користаючи з залізничої знижки.

Торонто, в червні, 1959 р.

За Підготовчий Комітет:
Семен Фодчук, Степан Паладійчук, Іван Цибульський

Читайте щоденник „Свободу"

о. Петро Архангельський

(Посмертна згадка про заслуженого лісівника)

Надійшла сумна вістка, що в Монтреалі (Канада) упокоївся настоятель церкви св. Покрови о. Петро Архангельський. „Учительський склад „Рідної Школи" при церкві св. Покрови засмучений смертю організатора школи, люблeного всією українською громадою о. Петра Архангельського", „Управа та членство філії ОДУМ-у ім. Г. Сковороди в м. Монтреалі переживає смерть свого довголітнього капеляна о. Петра Архангельського". Ці тексти взяли ми із жалібних повідомлень у часописі. Вони окреслюють образ доброго пастира і доброго виховника, свідомого відповідальности і обов'язку перед українською громадою.

Але не багато з нас знає, що о. Архангельський почав працювати на церковній ниві лише на еміґрації, щось з 1950 року. Виїхавши з родиною до Бельгії, він там висвятився в священики, а перед тим довгі роки працював сумлінно і віддано в лісовому господарстві України.

Як колеґа по фаху, вважаю за свій обов'язок поінформувати про це українську громаду, подавши бодай схематичні відомості про діяльність Покійного, як лісівника.

Петро Костевич Архангельський народився в Полтаві в 1888 року. Закінчив Петербурзький лісовий інститут в 1912 року. З 1913 по 1922 рік працював начальником Акмолінсько-Семипалятинської лісомельораційної округи (Зах. Сибір). З 1923 по 1943 рік (виїзд на еміґрацію) працював на Україні головним лісничим, інспектором лісів і науковим співробітником Харківського Н.-Д. Інституту Лісового Господарства і Лісомеліорації. В Лубенському лісництві (Полтавщина) залишив по собі до 5,000 гект. лісових культур, що були утворені під його керівництвом, як головного лісничого, в повітах: Лубенському Миргородському, Шішацькому, Гадяцькому, Лохвицькому і Хорольському. Автор численних розвідок, що були надруковані в лісових журналах „Український Лісовод" і „Лісовод", та книжок, виданих Н.-Д. Інститутом: „Роботи в лісовому розсаднику і їх раціоналізація", 1932 р.; „Техніка збирання лісового насіння", 1933 р.; „Шкідники викормок дубового шовкопряда" та ін.

Покійний був ініціятором механізації лісокультурних робіт і робіт у розсадниках, працював над удосконаленням лісокультурного ремаменту, дав стандартні його зразки і організував при Лубенському Л-ві першу майстерню по виготовленню лісокультурного ременту, яка зробила ім'я лісничого П. Архангельського відомим у цілій системі лісового господарства на Великій Україні й яка у великій мірі прислужилася до підвищення техніки лісокультурних робіт.

Від вирощування лісу і плекання дерев Покійний перейшов на плекання — людей, їхнього релігійно - духового життя. Я обмінявся з о. Архангельським на еміґрації кількома листами. Покійний писав мені, що він дуже задоволений своєю працею душпастиря, якій віддавав усі сили й знання. Нехай гостинна канадійська земля буде Йому легкою!

А. Гудовський

ОГОЛОШЕННЯ ВІДДІЛІВ Українського Народного Союзу

ФИЛАДЕЛФІЯ, Па. — Т-во „Дністер", Відд. 430, повідомляє своїх членів, що побір вкладок за місяць червень відбудеться в суботу, 13-го червня 1959 р., в Укр. Клюбі при 23 і Врави вулицях, в год. від 7:30 до 9:00 веч. і в неділю, 14-го червня 1959 р., в Укр. Клюбі при Фенклін вул., в год. від 11:30 до 1:30. Просимо явитись і вирівняти всі залеглости. При цьому зауважуємо, що з огляду на літню пору і оплати за користуванну залі, мусимо обмежуватись лише до означеного часу. — О. Вакай.

НЮ ГЕЙВЕН, Конн. — Повідомляється всіх членів Відд. 370, що Місячні Збори відбудуться в неділю, 14-го червня 1959 р. Це не є наша звичайна неділя, але наш Відділ приготовляється їхати на Концерт „Гомін України" до Ню Йорку і хочемо замовити автобуси. Проситься усіх людей, які хотіли б виїхати — купити квитки і замовити місця на автобус. Вступ на Концерт і автобус коштує лише $5.00. Проситься всіх членів вирівняти свою залеглість. Секретар буде в авдиторії школи від год. 9:30 рано. — К. Стасюк, предс.; Р. Голубович, кас.; В. Гіна, секр.

Студійна (Каледжова) Грамота Українського Народного Союзу запевнить вашим дітям високі студії, а з ними краще й багатіше життя! Не зволікайте зі забезпеченням ваших дітей! Нехай вони стануть ювілейними членами Союзу!

Посмертні Згадки

Гаврило ЦИБАНЯК, — член Б-ва св. Петра й Павла, Відд. 274 УНСоюзу в Йонґставні, Огайо, помер 9-го травня 1959 р., Покійний походив із села Лінника Мала, пов. Старий Самбір, Зах. Україна. Полишив у смутку дружину Марію, 2 синів, 2 доньки, 5 внуків та 2 правнуків. Похорон відбувся 13-го травня 1959 р., при участи Родини, Приятелів та Членів Відділу, на цвинтар укр. прав. церкви. — В. Н. П!

Т. Сенедяк, секр.

Николай РЕВА, — секретар Т-ва „Галицька Січ", Від. 207 УНСоюзу в Дірфілд, Масс., помер 28-го травня 1959 року. Покійний походив зі села Попівці, пов. Броди, Зах. Україна. Полишив у смутку дружину Параскевію, 7 синів, 5 доньок і 20 внуків. Похорон відбувся 30-го травня 1959 р. з церкви Сошествія Святого Духа в So. Derfield, Mass., при участи Родини, Приятелів та Членів Т-ва. Похоронні обряди довершив о. Дугдала. — В. Н. П.!

І. Олійник, предс.

Павлина РОМАНЕЦЬ — довголітня членкиня Б-ва св. о. Миколая, Відд. 104 УНСоюзу в Перт Амбою, Н. Дж., вдова по бл. п. Йосифові, померла 24-го травня 1959 року. Покійна народилася 1893 р. в селі Розпутя, пов. Сянок, Зах. Україна. Полишила у смутку одного сина Івана, 4 доньки Марію, Ядвіґу, Юлію і Софію та 5 внуків. Похорон відбувся 27-го травня 1959 р. з пох. заведення, при участи Родини, Знайомих та Членів Відділу до церкви Успення Преч. Діви Марії, а опісля на український кат. цвинтар в Перт Амбою. — В. Н. П.!

В. Матковський, секр.

РОЗШУКИ

Адам Машляник пошукує брата Вінцента Фелікса МАШЛЯНИКА, який народився 1902 року в селі Средня, пов. Сівінчаниць. До Америки виїхав із Вильна 1920 року. Писати до:
John SEMKOW
R. D. 1
Ringoes, New Jersey, USA

Брат Петро із Перемишля пошукує ІВАНА ЗЯТИКА, із с. Негрибка, пов. Перемишль, народж. 1925 року та АНДРІЯ ПІКОРА, сина Юрка і Анни із с. Воля Розвініцька, пов. Ярослав. Прошу зголошуватися на адресу:
Anna MUSHTYK
(з дому Буцовська)
2165 Chesterland Avenue
Lakewood 7, Ohio

МИХАЙЛА ХОДАНЯ, із села Старина, пов. Ярослав, пошукує його друг, у важливій справі. Проситься писати на адресу:
Iwan H. KAMINSKY
2558 W. Iowa Street
Chicago 22, Ill.

Брата донька Марія Угрин пошукує ОЛЕКСУ УГРИН, зі села Рулів Чолгині, пов. Яворів, Львівська обл., Західня Україна. Хто знав би дещо про нього, або він сам, прошу писати на адресу:
Petro DILNYJ
139 16th Ave. (Cor. So. 9th St.)
Newark 3, N. J.

ТАРЗАН, ч. 4273. Проти чисельної переваги.

Внаслідок стратегії Сема юрба тубільців збунтувалася в каварні під „Червоним верблюдом", обравши мавполюда на свою атаку!

Жахливими ударами Тарзан повалив кількох перших, які зблизилися були... Але перемога видавалася неможливою проти такої переваги.